

Nr 71

Av herr **Spångberg**, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige.

Av den till 1959 års riksdag framlagda statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln, framgick att ett anslag av 32 000 kronor, varav 16 000 kronor för budgetåret 1959/60, begärts för "Femte internationella kongressen för genealogi och heraldik i Stockholm år 1960". I en i andra kammaren väckt motion (II:73) lämnades en saklig redogörelse för de tidigare heraldiska kongresserna med huvudsakligen adelsrätt och ordensväsen som föremål och därför av föga värde för vår statliga heraldiska verksamhet samt hemställdes, att bidrag av allmänna medel ej måtte lämnas för ifrågavarande kongress. Statsutskottet uttalade med anledning härav bl. a., att på grund av det allmänna ekonomiska läget enligt utskottets mening försiktighet i görligaste mån borde iakttagas vid medelsanvisningen från anslaget. Kungl. Maj:t fann ej heller anledning lämna något bidrag till ifrågavarande kongress av anslaget för innevarande budgetår.

Av årets statsverksproposition, åttonde huvudtiteln (s. 758), framgår, att ett anslag av 32 000 kronor ånyo begärts för "Femte internationella kongressen för genealogi och heraldik i Stockholm år 1960" samt att riksarkivet förordat den begärda medelsanvisningen till kongressen. Riksarkivet talar emellertid här i egen sak, eftersom riksarkivets ledning är initiativtagare till kongressen och anordnar densamma i samarbete med ridderskapet och adeln, Ointroducerad adels förening och Genealogiska föreningen.

Tidigare har såväl inom som utom riksdagen framförts berättigad kritik mot att statsmedel anslagits för deltagande i heraldiska kongresser. Nu föreligger ytterligare material, som belyser arten av dessa kongresser. Från förhandlingarna vid den senast i samband med världsutställningen i Bryssel 1958 hållna fjärde internationella kongressen för genealogi och heraldik finns nämligen numera en tryckt redogörelse "Recueil du IVe Congrès international des Sciences généalogique et héraldique", Bryssel 1958. Av denna digra redogörelse framgår bl. a. (s. 38—39), att rapporter om förverkligande av de beslut, som fattades vid den tidigare kongressen i Madrid 1955, endast lämnats av Luxemburg samt Sverige, som i Madrid på statsverkets bekostnad representerades av en förste arkivarie och statsheraldiker hos riksarki-

vet, vilken sedan var Genealogiska föreningens representant vid kongressen i Bryssel 1958. I den avgivna rapporten om vad som under de tre åren utträttats i Sverige till följd av besluten på kongressen i Madrid göres gällande, att undervisning i heraldik blivit anordnad vid konstfackskolan, att tillsynen och förtecknandet av heraldiska minnesmärken anförtrotts de officiella organen samt att den officiella registreringen av allmänna och kyrkliga arkiv fortsatts, varjämte mikrofilmningen av församlingsböckerna bedrivits verksamt och kommer att vara avslutad inom ca två år, varvid 35 miljoner fotografier redan blivit tagna och en kopia av alla mikrofilmer deponerats i riksarkivet.

För den ej initierade kan det synas ha varit väl använda pengar att på skattebetalarnas bekostnad låta riksarkivet sända en tjänsteman till den heraldiska kongressen i Madrid 1955 och där få så många impulser, att allt detta arbete sedan kan förverkligas här hemma och t. o. m. på så kort tid som tre år. Denna prestation imponerar säkerligen också på de om svenska förhållanden mindre initierade utländska kongressdeltagarna, som otvivelaktigt bibragts den uppfattningen, att Sverige varit ett i hög grad kulturellt efterblivet, underutvecklat land, helt oförmöget att ordna och registrera sina minnesmärken och arkivsamlingar. Vederhäftigheten i den av riksarkivets statsheraldiker vid kongressen i Bryssel 1958 avgivna rapporten framgår emellertid av följande fakta: Undervisningen i heraldik vid konstfackskolan (högre konstindustriella skolan) har bedrivits sedan år 1915, då lärarinnan därstädes Greta Sellberg-Welamson tog initiativet till denna undervisning. Tillsynen och förtecknandet av heraldiska minnesmärken är ej riksarkivets sak utan åvilar sedan år 1630 riksantikvarieämbetet, varjämte det 1953 avskaffade riksheraldikerämbetet år 1885 fick vissa åligganden beträffande anbringande av vapen på offentliga byggnader och minnesvårdar. Registreringen av allmänna och kyrkliga arkiv har pågått sedan många årtionden hos centrala och lokala arkivinstitutioner, och mikrofilmningen av församlingsböckerna påbörjades år 1948 på initiativ och bekostnad av den amerikanska mormonkyrkan. Alla dessa arbetsuppgifter har följaktligen ej det minsta samband med några på den heraldiska kongressen i Madrid 1955 fattade beslut. Det kan vidare omnämnas, att jämväl den av riksarkivets statsheraldiker i Brysselkongressens "Recueil" lämnade uppgiften, att det ej finns någon speciellt heraldisk bibliografi i Sverige (s. 465), är oriktig. Såväl bibliotekens kataloger som utländska arbeten på området hänvisar här till den utförliga förteckningen över heraldisk litteratur i det med bidrag från statens samhällsvetenskapliga forskningsråd år 1951 utgivna heraldiska och vapenrättsliga arbetet "Heraldik i svenska författningar". Med fullt fog kan man om den av riksarkivet och Genealogiska föreningen lämnade skildringen av förhållandena på de genealogiska och heraldiska områdena i vårt land anse, att den är uppenbart oriktig och vilseledande.

Det kan i detta sammanhang vara av intresse att citera följande uttalande om "kongressjukan" av docenten i historia Sven Ulric Palme i Stockholms-Tidningen den 19/10 1959:

Dessutom visar det sig ibland att kongresserna fylls av förmögna diletanter och lärda narrar medan de verkliga forskarna, och särskilt de stora forskarna, ofta uteblir, helt enkelt därför att de inte har råd eller inte anser kongresser vara ett rationellt sätt att utnyttja tiden... Bland dem som ännu håller sig till de gamla och väl egentligen förlegade formerna hör historikerna, som 1960 har sin elfte världskongress i Stockholm. Det stod en hård strid inom den svenska kommittén för internationellt historiskt samarbete, innan den med knappast möjliga majoritet beslöt att verkligen inbjuda till världskongress. Minoriteten, som främst bestod av aktiva forskare vid universiteten i Uppsala och Lund, tvivlade på de svenska historikernas förmåga att klara en kongress, bl. a. för språksvårigheternas skull, och en del tyckte det var slöseri med statsmedel (sexsiffriga belopp), som så väl behövdes för annat. Nu blir det emellertid av, och samtidigt håller genealogerna också världskongress, för att liksom ge en ironisk och spexig kontrapunkt... Någon saklig vikt och betydelse kan sådana upptåg inte gärna ha. Men de kan självfallet vara roande som spektakel, om det nu är värt tid och pengar.

Det kan emellertid ej vara ett allmänt intresse i en ekonomiskt ansträngd tid, då anslag till betydligt nödvändigare ändamål måste vägras, att allmänna medel får användas för anordnande av kongresser av tvivelaktigt slag.

Under åberopande av vad här anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att bidrag av allmänna medel för femte internationella kongressen för genealogi och heraldik i Stockholm år 1960 icke måtte lämnas.

Stockholm den 22 januari 1960

Aug. Spångberg